

TÉLI DERMEDTSÉGBEN

Oh, föld, természet örök megújhedása,
Évszakok titkos váltakozása – reményem!
(Másnál kitartóbb s igazabb remény.)
Immár csak te tudsz még biztatni – biztass!

Ím itt ma tél van, és én is, mint a tél,
Aléltan fekszem el... mióta már!
Jó napra nap: – csak hófellege van,
Jó éjre éj: – csak halálszele zúg – –
De semmi, ami életről beszélne.
Pedig volt, volt – még nem is rég! – dalom,
Mint rajban a méh – voltak színeim!
(Nem ég több színben egy-egy őszi erdő!)
S a lelkem! – mily gyanútlan kedvvel áradt –
Gátról sem tudva... De egyszerre csak:
Fagy bilincselte meg. Sodró vágyaimnak
Zuhantában dermedt meg zuhatagja!
S most minden csendes, színtelen és fagyott!
Csak lelkem jegén kocog néha titkon
Az emlékezés, ez éber jégmadár...

Oh, hihetem-e, hogy ez a jég megtörik még?
Egy új tavasz győzelmes áradása
Szétvet szilánkká minden mostani kérget,
Áradás, mely új partoknak feszülve:
Hömpölyget ismét iszapot, virágot,
Holt gallyat – tükröz lányszemet, vihart,
Mélysege együtt rejt napot meg éjet,
Mélyén lét, nemlét ugyanazt dúdolja? – –

Vajon megérek-e még egy ily csodát?
És ők is, akik rám szeretve figyelnek,
Megérik-e, hogy egy napon síromban
Keresve: – ott már ne találjanak?
De úgy bukkanjak illatos újulás közt
Egy erdőszélen elébük, amint
Valakit üzők, s fiatal szemem
A nap nyilait vígan visszadobálja? – –

1934

HAMVADÓ ZSARÁTNOK ŐSZI TARLÓN

Ősszel várjunk-e tőle meleget,
Ha nyáron át is csak senyvedezett?

Csak hamvadt lenn. De fénnel, ég iránt
Nem lobogott föl. Nem volt égi láng!

Ma fázós tarlón zord, fekete folt,
Melynek lenn kúszó, kormos füstje fojt.

Az igazság ez: voltunk tűzrakók,
De rossz volt minden tűzre-rakhatónk.

Mert mi is volt? Hit, bizalom kevés –
Ám annál több átlátszó tettetés.

Ebből harag, harc, majd meg újra más
Gyötrelmek... sok kis, mérgező marás.

Így örömünkben hiány volt elég –
S lett egész helyett: üszkös törmelék.

Kis tűzfolt... ma sem okoz már veszélyt.
Holnap a szél mint hamut fújja szét!

1935

ŐSZI INTÉS

Az ősz elől már menekül a nyár –
S vele nyűtt népe, a sok színes álom.
Sok nyári vágyra múlás ősze vár.
Fut, fut a nyár, a kincses, büszke nyár – –
Nos, büszke lelkünk mit ért el a nyáron?!

Sok más ilyenkor – jól telt nyár után –
Emlékmézzel jól megrakodva tér meg.
Ámult Keleten, üdült Éjszakon –
(Hová magunk is vágyunk rég nagyon.)
A nyara csupa fény volt, öröm, ének.

Részünkre mást e nyár sem juttatott
Fényt kirekesztő, gondfelhős napoknál –
Roskasztó küzdést, rég unt robotot,
Miben már kedvünk szörnyen megkopott –
S így bánt velünk már annyi rossz, konok nyár!

Szívünkben ezer vággyal, megadón
Hordoztuk sötét, megrontó igánkat,
Míg körül nem örült, lángra gyúlt – –
S csak most nézünk szét, mikor már fakult
Minden pompája, öröme a nyárnak.

S így addig hagyjuk tétovázva, hogy
Teljék a nyár, s a bölcsebbek kifosszák –
Míg egyszer látjuk: puszta a világ –
S az ablakon a kopasz kerti fák
Mint sírkeresztek intenek be hozzánk – –

1935

BEFAGYOTT RÉVBEN

Pár napja-e vagy sok-sok éve?
Már nem is tudom: – köd mögöttem...
A nyugtalanság tengeréről
E révben oly rég kikötöttem.

Jó, békés rév ez! Legyen áldott!
S áldott az ár, mely idehajtott.
Itt semmi kockázat, veszély – csak
Fagyott vízmező, puszta partfok.

Itt elnézvén a néma holdat,
Míg körülfolly hideg palástja:
Leszámolok volt életemmel,
Merüljön örök hallgatásba!

Csak ha egy kis szél rég felejtett
Illatokat hoz duruzsolva:
Gondolok még valami nagy-nagy
Hátralevő ünnepre, torra.

Ekkor a révet lesem ismét:
Már mikor enged, hogy a vágyak
Útján még egyszer a világnak
– Talán vesztetre – nekivágjak?!

1933

EGY EMELETI ABLAK MÖGÜL

*Öcsémnek: Tompa Kálmán dr.-nak
és feleségének: Erzsikének, szeretett*

Ma megürült egy ósdi, kedves
Kalitka – nincs a kismadár.
Egy halk, finomka öregasszony
Lelke, ki tudja, merre jár.

Míg itt volt sem volt itt egészen –
Úgy megigézte rég a múlt,
Hogy nem is látta meg: azóta
Mi minden jött, hogy beborult.

Az a múlt sugdosott fülébe
Örökké szépet, kedveset,
Míg cigarettáit sodorta,
Pár jó falatkát csipdesett.

Egy-két ősz néni látogatta,
Hogy el-el teázzék vele.
Özvegységének ötven évét
Szobáiban így élte le.

Neki az egész künti élet,
Mely egy világot övez át,
Csak annyi volt, amennyit abból
Az ablaka keretbe zárt.

Kis utcarészlet – akkor is már
Ilyen volt, hogy ő idejött,
De mégsem: – akkor béke dongott
Utcák és embersors fölött.

Lenn a nép csak sétálni látszott! –
Még nem volt kor nyugalmasabb!
Legfönnebb csak szelet jelentett,
Ha véresen hunyt le a nap.

Így múldogált el év után év,
Míg egyszer aztán, hirtelen,
Az utcacsendbe belemordult
A fölzavart történelem.

Új meg új izgatott csoportok –
S legtöbbje hogy kurjongatott!
Éjjel is örökké huhogtak
A jövő-menő vonatok.

Azután hírek harcterekről...
– Mind ki is tudná érteni? –
Majd elmúlt az a szörnyűség is,
De itt maradtak rémei.

Múlt s jövőendő két partja közt, míg
Gond, gyűlölet vak szele tép:
Egy égő hídon át gyúródunk,
Parttalan, sújtott nemzedék.

S tán nem is fogunk partot érni –
Megrogyunk végzetünk alatt,
Melynek sok nyomora előtte
Mind ismeretlenül maradt.

Így hát, magunkat szánva, őt most
Tán irigyeljük? Nem! Miért?
Mert igaz: mi gyötrődve éltünk,
De ő, szegényke, nem is élt!

1935

AZ ARANYKEHELY

Sokféle gyötrem, kín kalapált keményen,
Edzett, hajlítgatott, míg (edződvén s hajolván)
Végül is végleges és teljes lett a formám,
S lettem aranykehely, láz s gond szülötteképpen.

Most így pompáskodom magányomban, ez ében
Tartóban, várva a csodát, hogy csigaformán,
Öblöm csak zengeni kezdjen, s megtelve lomhán,
Csillantsa meg borát, mély tüzekkel, sötéten.

Mert most már tudom én, hogy ami benne olykor
Fölbuzog: mélytüzű aszú, s nem zsenge újbor –
És mégis valami meg-megborzongat éjjel.

S lennék: nem díszpohár, hanem bazári, durva
Üveg, csak párszor úgy telhetnék színig újra
Az ifjúság habos, szüreti friss levével.

1935

DECEMBER 21: TÉLI NAPFORDULÓ

Eszkendőn át az éjjel
Ma a leghosszabb –
De holnap fogyni kezd már,
S egyszersmind nyúlik a nap.

A vízbe zuhant fatönc is
Süllyedhet erőtlenül,
De lent a fenékhez ütődve
Fordul, s felszínre kerül.

Le – föl, le... jó, hogy e példák
Így intenek nekünk,
Biztatva: sohasem kell
Hitünket vesztenünk.

Hogy akármint zuhannál,
Vesztedtől mégse remegj:
Ölként vár, fölfog a mélypont,
December huszonegy.

És fordul zuhanásod,
Könnyebbül éjszakád –
Mintha csak holt anyádnak
Jó szavát hallanád.

Bizalmad is föléled –
Megsejted, hogy veled
Valami szép ígézet
Történik legközelebb.

Amikor végre megenyhül
Minden kín, gond, ami öl,
Új élet örömdala zendül
Búd vak mélységeiből!

1935

REJTŐZŐ SZAVAK NYOMÁBAN

Hegyi Ilonának

Lelkem cicomáit
Szeretném lerakni,
Érett gabonámat
Gyom nélkül aratni.

Szólaltatni mindazt,
Mi belőlem szólal:
Mástól illetetlen,
Első, zsenge szóval.

Most sűrűn e szóért
Verekszem magammal.
Érte való harcban
Sokszor ér a hajnal.

... Még ha úgy állhatnék
Jó és rossz alá már,
Ahogy zuhatagnak
Valaki alááll:

Kehelybe is fognék
Pár friss cseppet egyben –
De száz hagyomány, félsz
Akadályoz ebben.

Így váltig irigylem
A felhőt – csak leng, száll.
A folyót – az is csak
Megy, s fodrokat himbál.

S minden más is, ami
Él: maga szerint él –
Miért csak az ember
Nem maradt meg ennél?!

A mi arcunk: álarc,
S nem lehet ledobnunk –
Ha vallani vágyunk:
Hamisság a hangunk.

De hangomat azért
Én még megtalálom,
Bármilyen hatalom
Tartogassa záron.

Csak egy zárnyitó szó
Kell még, s azt, úgy érzem,
Valami maholnap
Meg is hozza szépen.

Ha e szót kimondom:
Zár felszakad, enged.
S felmutatom égő,
Sújtott szívemet a
Sújtott embereknek!

1936

KIVIRÁGZOTT EGY ORGONABOKOR

Rossz éjszakám volt: ágyamon forogva
Lestem, hogy egy kis megnyugvást találjak,
Míg minden gond, jaj rám tört, s a homály nagy
Uhuja folyvást vesztemet huhogta.
Sorsom s e minden réginél pogányabb
Új népvándorlás – amely még a vesztünk
Lehet legvégül – szorongatni nem szűnt.
Míg látom egyszer: künn dereng a reggel,
S benn minden holmi rajza élesebb.
Majd (jóval később) sajtó idegekkel
Kelek, s az udvar felé kilesek.
S a kútnál, ím, egy éjjel kivirágzott
Az orgona, s most napon ringva fénylik –
Így nyújtóznék föl, gond nélkül, az égig,
Lobogtatva száz meg száz lila lángot.

Engem is megfog ez a kedves, áldott
Varázslat – érzem, rólam is lehámlik
Mind, ami terhelt, nyugözött idáig,
Emlékem sincs, hogy sebeket idézzen –
De újult szívvel szállok ismeretlen
Part felé, mint új Kolumbusz, merészen.

Szállok, friss szélben, zengő kikeletben,
Kincses hajón: a földön, mely sietve
Halad új télből újabb kikeletbe,
Zsivajból csendbe, hidegből melegbe,
Böjt borújából kedélyes karácsony
Ragyogásába, rezgő fényű, lenge
Csillagok útján biztosan lebegve,
Folyvást úton, de mégsem érve célba –
Csak átforgva tenger változáson,
Ami az élet egy-igazi célja!

Az életé, mely nem ér véget azzal,
Ha mindennap nem terül értem asztal,
És nem fogad ágy frissen minden éjjel –
Rajtam is – tudom – legdicsőbb csodái
Akkor telnek be, ha már gond sem ér el,
Gonosz körén túljutva, színt cseréltem.
Majd akkor álmodni sem kell esdve várni!
S én gyöngéimből kivetkezve szépen,
Megnyílt, mély titkok osztályosaképpen,
Örök-erővel örökös cserében,
Ringok az idő özönén, királyi
Gályán, újuló tavaszok szelében.

1936

MIND MENETELÜNK

Dobpergés, kürtjei, harsány és rekedt
Vezéri szavak, lázas tömegek.

S menetelés – jaj, nincs ellene szer:
Már-már az egész világ menetel.

Ez jobbra, az meg balra, s aszerint
Minden egyesén olyan csapat-ing.

Zöld ing, barna ing, kék s többféle más
Csak a fehér már szinte lázadás.

Mikor mindenki farkasként üvölt,
A báránynak rossz hely megint a föld.

Ma gyűlölik a szelídség szavát – –
Bölcs bírálattal hallgass, – meg ne járd!

Az ember ma vagy tömeg, vagy „vezér”
Más nem lehetsz, vagy léted kész veszély.

Plakátok közlik a parancsokat:
Gyűlölni kit kell, s hinni mit szabad.

Én elfordulok ezektől, s megyek
Kifelé, hol nem utcakő a gyepl.

S elmenetelek, mezőn át, magam –
Menetelést nem látva, boldogan.

S megcsodálom, hogy (amint látható)
Itt mennyi virág fehér lázadó.

Megörvendeztet: fényt hogy ont a nap.
De gyűlöletre parancsot nem ad.

A nagy ég alatt így bolyongok el,
Míg madár surran, víz csobog közel.

S dúdolgatom a béke énekét,
Melyet egy jobb kor megbocsát, s megért.

1937. szeptember

A BETEG KÖLTŐHÖZ

Testvér, gyöngyszínű sejtelmek, hibátlan
Rímek mestere – mester már a kezdés
Korán alig túl –, hallom, láz epeszt, és
Fekszel rendetlen szívvel, kínziláltan.

Te, férfiben is örök csodagyermek,
Szépségkívő, a vers vitéze, hidd el,
Ma szükség van rád ékes rímeiddel,
Melyek zsvajra zengéssel felelnek.

Manap az embert annyi nyers, garázda
Rikoltás, jelszó, síp, dob hajkurássza –
Igézni kell, hogy félelmet felejtsen.

Hát te is igézd: minden bajt lerázva,
Kelj, zendülj ismét – áll és vár a verseny –,
S inkább, ha tetszik, kapj, hibát e versben!

1938. május

ÉNEK HÁROM POGÁCSÁRÓL

Rég volt, hogy én nekigyúltam
Vándorútra elindultam.

Hogy sok próbán, veszedelmen
Át az utat megismerjem.

Velem a nagy vándorlásra:
Csupa három friss pogácsa.

Édesanyám tarisznyálta
Egy szép tiszta tarisznyába.

Kedves is volt mind a három:
Az öröm, a hit, az álom.

Mentem velük bizakodva,
A vadban is bízni tudva.

De mert látnom is muszáj volt:
Láttam is, s ez többször kár volt;

Hit és látás nem testvérek –
Össze ők nem mindig férnek.

Magamat is sokszor sebzett,
Ha lelkemben harcot kezdtek.

S még egyéb is okozott kárt –
Ez is rongált, az is rongált.

Több csalódás – ebben, abban – –
Ezer másban, önmagamban.

Nagy jószágban, ami gyakran
Gyöngé jószág, állhatatlan – –

S közben minden új bukásra
Fogyogatott a pogácsa.

Az öröm, a hit, az álom,
Oda is ma mind a három!

Batyumnak – ha öl az éhség –
Fogdoshatom ürességét.

S nem tudom: e nagy bajomban
Már kihez is folyamodjam.

Aki útra kibocsátott
Ő is elment rég, az áldott.

Így hatalma neki sincsen,
Hogy még egyszer megsegítsen.

S hol az ösvény is, mely végre
Nem juttat mind mélyebb éjbe?

De az ígért fényességbe,
Hol a vándort balzsam, béke
Várja s üdvök teljessége – –

1938

SASOK VIHARBAN

A délnyugati városszél fölött
Hatalmasat dörög.
Szél száguld, porral, táguló körökben,
Villámlást újabb villámlás követ –
Emberarc, ég, föld kénsárgára döbben,
Mindenki futva keres födelet.
Én így ugyancsak kilépek, de közben,
Míg sűrűbben gyúlogat a menny ki,
Meglátok boltján két sast fönnebegni.
Látszik: csak játék a vihar nekik,
Egymást kerülgetik –
Félelmet, határt nem ismerve szállnak.

Beh jó is két ily szép, szabad madárnak:
Kedvük megárad,
S versenyt az égig egyszerre nyilallnak,
Ha kell: villámtól is egyszerre halnak!
S így (őket nézve) ezen meg azon
Még elgondolkozom.
És gondolkoznám tovább is, ha nem
Eredne meg az eső hirtelen.

De már mindenütt kopognak a cseppek –
A levegő is, érzem, hűvösebb lett.
Az is eszembe jut, hogy ősz, jaj, ősz jön,
Hát nem tanácsos tovább künn időznöm.
S ezzel – a riadt józanság maga –
Iramodom haza.

1938

IMMÁR ÚGY VAN...

Immár úgy van, hogy amerre
Nézek: pernye, köd egyszerre
Szétfut mintegy szélseperve.

Ami ezer mást eláztat,
Szemem azon játszva áthat –
Nem hódolok babonáknak.

Ha irigyem, ha barátom
Hízelkedő karral átfon,
Egy pillantás belelátnom.

Akik holnap istenüknek
Vallják, amit ma csepültek:
Azok is jobb, ha kerülnek.

Inkább, mintsem soraikba –
Álljak magam, mint egy ritka,
Magaslati, puszta szikla.

Így hamisság nélkül élek,
Egy-egy szavam érc s ítélet,
Míg az élet egyre mélyebb.

Érzem, közel is az esdett
Perc, hogy talpig bölcs lehessen –
... Csak ne volnék belül egy-seb!

1938

SZIDDHARTHA ÚJBÓL ELTŰNIK

Itt mély a víz már, s csobbanástalanul húz
El partjai közt – nagy volt az útja eddig!
Tükréből rám egy emlékfellegetes arc néz,
Mellette bús fűz titokzatos árnya.
A folyamról föllibegő köd lopva körülfoly
Mindent a berekben, melyből a hang is eltűnt –
Jó most ez a csend, a zavartalanság áldott,
Hűsítő csendje – oly régóta esengem!
Közben a lelkem is ősz lett, olyan ősz, mint
A fákról lecsüngő köd szakálla, s fáradt...
Az aranytollú csodamadár sem
Csalogat többé ligetről ligetre.

Csak lótoszt enném, eszméletlen felejtést,
Már ne gyötörjön: ki voltam, s ki lettem –
Hogy tündökölt, milyen folttalan-fehéren
Szép ifjú hitem – királyfi-palástom...
Csak egy virág volt nálam, hogy útra keltem –
S én bíztam: örül majd és jobb, szelídebb lesz
Mind, akinek csak megmutatom egyszer.
De hol van ez már tőlem, s én hol vagyok ettől?
Lerongyosodva, vér- és sárlepetten?

Csak így sikerült otthagynom a gyilkos
Ölelésű vásárt, erőszakos, örült
Derviseivel, az árusok s pecérek
Szünet nélküli, nyers rikácsolását,
Hogy fülem, szemem egyszer ismét pihenni tudjon.
Oh, mindenestül is pihenni volna jobb, mint
Rút görcsben együtt rángani milliókkal,
Fekélyesek közt fekéllyel elkenődni,
Csak látva, hogy önt el mindenkit a kórság,
S nem tudni a bajnak szerét sem, okát sem.

Leprás a föld – a csillagok is bizonytalán
Irtóztva nézik iszonyú rothadását,
Mít senki tanáccsal vagy tettel meg nem állít.
(Minden kísérlet: csak méhdöngés viharban!)

Már tisztulását nem várhatom én sem!
Reményt feladva, halálos iszonyatommal,
Itt már csak arra a pillanatra várok,
Mikor egy leszek újra, kiszakadt rész, az egésszel,
A volt meg a nemvolt is egybemorajlik,
És tudtom nélkül forog a változás – –
Míg valami jobbat forog ki végre. (Talán
Hétszer hét század is eltelik addig.)
Majd arra ismét eljövök még, de akkor,
Akkor villám vagy korbács lesz a kezemben!

1938

KICSI KUTYA, TARKA NÓTA

*Debreczeni Karcsinak, de inkább
akkorra, mikor majd nagyobb lesz.*

Kértél: „verseljem meg”
Azt a kicsi tarka
Kutyát, amelyiknek
Se füle, se farka.

S én meg is ígértem,
Mint afféle balga –
Lám, egy könnyű szó is
Vihet néha bajba.

Gyötrődhetem immár
Ébren úgy, mint alva,
Hogy tudnék e vízből
Kimászni a partra?!

De most, hopp, egy eszme
(Mint egy mentősajka):
Hiszen a tárgyunk az
Élet mai arca!

Az életé, mely még
Nem volt ilyen tarka –
Bár ma is egy élet
Mint a macska farka!

Bizony az egész egy
Szörnyű kalamajka –
Már csak szédül benne
Mindenféle fajta.

Nyers zaj a szelíd szót
Vadul túlszivajgja –
Ahogy a pacsirtát
Megeszi a szarka.

Nyegléskedik szerte
A torz és a nyalka.
Tudóst tudományra
Tanítgat a varga.

Dzsesszbe belezeng a
Zsoltár s balalajka,
S barka mellett nyílik
A kapzsiság marka.

Egy-egy elesettre
Ráront egész falka.
Máshol a tömeg csak
Egy gaznak a barma.

Bizony már elkelne,
Hogy e zűrzavarba
Rendet parancsoljon
Az Úristen ajka.

Különben majd Ő sem
Tud segíteni rajta –
Mert az élet máris
Oly veszendőn tarka: –
Se füle, se farka.

1939

DIOGENÉSZ LÁMPÁJÁVAL

Mondják, hogy dél van. Órámon is öt perc
Híja csupán, s a tornyok felriadnak
A delet zúgva. Csak azt nem tudom, hogy
Mi okozhatja (megvakult az ablak,
Vagy futó vakság éppen engemet ver?),
Hogy úgy nem jár most az utcánkon ember?

Vagy lehet füst, köd sűrít künn sötétet
– Önzés, gőg füstje, rosszaság ködárja –,
Ez árad át most gát nélkül a földön,
Magát minden kis ízünkig bevájva,
Ebben fuldoklik, elborítva szennyel,
Már-már magát sem ismerve az ember.

Igen, ez, ez, vagy lehet: ez sem – én már
Nem is tudom, a hibát hol keressem?
A tanításban, amely egykor úgy szólt,
Hogy embert ember testvérként szeressen?
Értse meg egymást, bölcsen, türelemmel –
Csak így lesz méltó nevéhez, hogy: ember?!

S mennyit búvöltek több ily szóval is még!
Jellem – tudás – – ám ezekről ki szól ma?
Ha el is leng künn egy-egy emberárnyék:
Öntelt sivárság sötétlik le róla,
S a tudat, hogy csak fent fog, fent köröm nyer
Küzdelmet bárhol – – Ez-e hát az ember?!

S valami meglök, hogy menjek ki, s utcák
Során, miközben a dél szava kondul,
Lámpával, égő szívemmel bolyongva,
Fürkésszek végig mindenkit bolondul,
S dadogjam egyre, dühös szerelemmel:
Embert keresek – hol vagy, ember – Ember?!

1939

ÚJ ISZONYÚSÁGOK ELŐESTÉJÉN

Ezerkilencszázharminckilenc ősze – –
Bajhírek váltják egymást kergetőzve.
Gond, kétségek – – hogy tőlük meneküljek,
Megszólaltatom a kis rádiót:
Talán mond egyszer már valami jót!?
S már zúg is a hang: – várt vendég a fülnek,
De vajon ez-e, min a szív derülhet?
E harsogás, melynek veleje végül,
Hogy valaki nagy rendbontásra készül,
Mert „élettér” kell neki bármiképpen –
Azért kész akár térdig járni vérben!

S e megszállottnak van is módja, hogy
Fenekedését vaktában beváltsa,
A népeket mély-mély nyomorba rántsa –
Jövőnkben romlást, iszonyt olvasok.
S kiáltanék: fogják meg ezt a vak
Gyújtogatót – – de szavam nem szabad.
Nem is bírnék a tömegsüketséggel.
Csak ezt tudom – – meg ami magamat
Illet: vacogni gondtól ébren éjjel.

1939

ÉVNEK ŐSZÉN, KEDVNEK ŐSZÉN

Egy fényfukar év már ismét őszi zordult –
Sétáimon mind több s több szélsodorta
Lomblevél érint – így vetődik olykor
El hozzám egy-egy másfajta levél is,
Azon kérdések: hogy vagy, mi okozza,
Hogy ennyire hallgatsz? – Válaszom ím ez:

Hogy hogy vagyok? Oh, köszönöm, megvagyok, bár
Csak hallgatok inkább – ámde ez így lesz
Már többet, mint nem, sőt az is lehet,
Hogy szólni is felejték. Szóltam eleddig!
S szóltomban olykor egy-két szirt, fa, virág is
Megszólalt, szólt ez a szükséztű, bús táj –
De titkaikat csak magamnak lesem el már,
Meg sem kísértve kibeszélni. Miért is?
Ős voltam én itt – amikor nekivágtam:
Ekém előtt a rög még sziklakemény volt!
S ha azt a jövő puhábbnak érzi, talán majd
Megérzi, hogy véremtől is puhult.
De már elég az a torz robot, mit egypár
Végez itt szörnyen magára hagyatva,
S lelkét kiteve, míg a többi nézi,
S míg maga is inkább mókákon derülne!

Rám mind fojtóbban már a céltalanság
S az undor hideg kígyói fonódnak –
Hát hadd folytassa más, aki még nem
Unja marékkal meregetni a tengert,
S hiszi: egyedül is elhordhat hegyet!

1939

A SÖTÉTBEN JÁR AZ ÓRA

Kisvárosi téli este,
Vasárnapi, csendes este –
A szobában csak a kályha
Sír, s egy óra jár sietve.

Más hang nincs is a sötétben,
Míg sietve jár az óra.
Csak egy férfi lép lassan az
Ablakhoz, s néz ki a hóra.

Asszonya is benn pihen, de
Hallgat ő is – nem beszélnek.
Próbálták már: nem mindig van
Kedves vége a beszédnek.

Tüskés vita, kölcsönös vád
Sebezte meg őket gyakran,
Míg az óra járt sietve,
S szállt a meddő perc, csapatban.

Most hallgatva tépelődnek,
Míg az óra konokul jár,
S az utcán is elbotorkál
Egy-két hangos szavú polgár.

Azt forgatják az eszükben:
Maguktól beh messze hagyták
Ifjúságuk ígéretes
Meserétjét, varázsnapját.

Elgondolják: mennyi rémség
Dúlt korukban, mennyi romlás –
Míg szívüket vériszony meg
Család gondja marta folyvást.

Tisztán látják: részük együtt
Nem volt ritkább vigalomból.
A saját csúf igájára
Mind a kettő dühvel gondol.

Most már késő. Ha kis jót még
Kapnának is, nem élveznék.
Nem lobbantja föl már semmi
Sok szép halott vágyuk üszkét.

Most már késő! Míg az óra
Benn csak jár, az időt mérve,
Megkondul egy harang is künn
Késő, téli vecsernyére.

A kongásra fölrezennek,
Megremegnek mind a ketten,
S némán kérdik: ez volt minden?
Ez volt a nagy ígéletben?

1940

MAJD EGYSZER

Majd egyszer az is eljön:
E válság véget ér.
S nem lesz e földön új fű,
Mely vértől lett kövér.

Az embernek lohadhat
Emberölő dühe –
Kis életét szabad lesz
Emberül élnie.

Álmát is nem telíti
Örökké gázzzag és
Szellemet, munkakedvet
Bénító rettegés.

És olyan élet sem lesz,
Milyent ma sok visel!
Hogy csak vívódik, forrong,
S be-nem-telten vesz el.

Megjavul, ép lesz mind, mi
Ma csonka és fonák –
Az ifjúság virulhat,
Mint májusban a fák.

Konok rend nem szakít el
Szíveket ridegen;
Nem őrlő szű, de szárny lesz,
Csillag a szerelem.

Babért is csak az érdem
Visel majd homlokán –
S elnémul minden szájjal
Krisztuskodó pogány.

Oh, szép lesz – – csupa áldás
A föld körös-körül –
Örülhet minden élő –
S majd unokánk örül.

1940

ROBOTOSSÁG ÁTKA ALATT

Mint fogoly férjét állhatatos asszony,
Vártam sokáig néhány teljes órát,
Mely bennem egy-két örök dalt fakasszon.

De jaj, ki tudja, hogy ezek az órák
Hol késhettek meg olyan szörnyűképpen,
Hogy bennem sorvadt közben annyi jó vágy?!

Mert sorsom is csak meghajszolt keményen –
Robotban tartott, hitvány, száraz ágat
Tördeltetett a gondok erdejében.

Így lettem lassan csupa seb s utálat,
Csúf, kis harcokban esvén el naponta,
S már csodavárás izgalma sem áltat.

Józanul nézek megviselt magamra: –
Ha egy várt óra ma jönne meg, érzem,
Az a dal bennem már meg nem foganna.

1941

LÉLEKHÁBORGÁSRA – CSILLAPÍTÓNAK

Ne háborogj, lelkem, végromlást se jósolj!
Nem vesz el a világ, ha bomlik is olykor.

Jön idő, hogy ismét kedvesebb lesz élni –
Megláthatja tisztán, aki majd megéri.

Most, igaz, forr, s szennyét köpködi a mélység –
A nap is a gaznak segíti növéstét.

Most, igaz, kapzsiság, önzés toroz nagyban –
Hogy még csöpp mérséklet, szégyen sincsen abban.

Most egy-egy szabadnak mutatkozó vályú
Felé marakodva fut száz falánk szájú.

Egy-egy korcs, a sors egy silány felkapottja,
Emberséged jogát is megtagadhatja.

Sőt meg kellett érned: ilyenek szavalnak
Emberségről neked – hüledezel: hol vagy?

De nyughass! Farsangjuk úgysem tart sokáig!
Kezükben a gyöngy is hitvány sárrá mállik.

Ahogy a tudatlan, módba csöppent gazda
Sem tud gyarapodni – földjét csak kifosztja.

Mert nem elég ám csak vállalni akármit –
A kontárság végül mégis kiviláglik.

Ők is (nem ismerve a lovaglás titkát)
Lecsúsznak a lóról, előbb, mint gyanítnák.

Így sok áldicsőség szégyenülést ér még –
Mert végül is kell hogy legyen újra mérték!

Mérték súlyt becsüljön, hamis zaj elüljön –
Jó, rossz egyaránt a helyére kerüljön.

Akkor neked is még jut hely a világon –
Minden lépésedet nem terheli pár gond.

Versed is, mely éppen, korbácskodó kedvvel,
Maiakon csattant, holnapokba zeng el – –

1941

TE, RÉG ELHALT HANG...

Te, rég elhalt hang életem dalában,
Előbb igéző, később kint fakasztó,
Szólalsz megint, mint fagyfoltos harasztról
Kelt szélzizergés, fázósan, ziláltan.

Már azt hittem, hogy évek éjjelében,
Gondrögös úton végképp elmaradtál,
S ma jössz, hogy fölverd bennem, ami csak fáj,
S vívódnom kelljen magamban keményen.

Mint gyilkosnak, ki áldozata testét
Zavartságában rosszul ásta földbe,
S csak megborzad, hogy arra téved ismét.

A test előtte fekszik fölvetődve,
Feléje táruul tördelt keze, karja,
S jaját is folyvást nyögi, nem sokallja – –

1942

„LILLI KISASSZONYNAK”

(Stefen Heller, op. 119.)

Már neve is be kedvesen csilingel,
Mint köszöntése, mellyel most siet be.
A zongoránál kalapját lekapja,
S hajfürtjei szétszökdelnek libegve.

Lilli kisasszony? Ő a kis tanítvány –
A legdrágább s talán a legutolsó –
Csöpp fénysugár a nagy fényből, amit csak
Várt mindig, de meg nem kapott a sorstól.

Vagy talán ő a sors maga? Ki tudná?
Mert mit tud ember? Titkosmély az élet!
Lám azt se tudja: Lilli merre járt ma,
Honnan hoz ennyi édes üdeséget?!

Parkban sötét fák alatt ült fehéren?
Gondolva sok kis kedves-bús dologra?
Vagy hozzáillő, víg fiatalok közt
Jártatta biggyedt, csöpp száját csacsogva?

Ő zongoráját hagyván, ma sokáig
A folyómenti mezőkön barangolt.
Itt rá az ősz egy rőt levelet ejtett,
Ott zöld gyep közt fel-feltűnt egy aranyfolt.

Fénypázmát árnyék, dércsik szagatott meg,
S a kertekben az érés szaga pállott –
Csupa józanság volt és csupa búbáj
Minden, s ez jó volt, békességgel áldott.

S jó volt az is, hogy a halál mögötte
Hegedült halkán, míg elébe mint egy
Csöpp száj villant egy arc, s ő tudva tudta,
Hogy élet, halál valóság szerint: egy!

Most ezt zenéli. Élet és halál zeng
Húrjain egybe – árnyék s fény – tüzek, dér – –
Remény, lemondás – – Lilli s ő – de Lilli
Csak rázogatja fűrtjeit, s nevetgél – –

1942

LESZÁMOLÁS ELVESZETT NAPOKKAL

Oh, mennyi vágyam volt, mely arra várt,
Hogy beváltódjék egy-egy szép csodára,
Míg én tétován – kivált egyre várva –
Gurulni hagytam napjaim sorát.

El is gurultak, szélhajtotta labdák,
Oda, ahol egy nagy világszemétdomb
Minden romlandót elnyel, szerteszét bont,
Hogy soha vissza ne kapja alakját.

Most velük vesz sok megzavart, merész
Embermegváltó tervem, álmom, eszmém – –
Mégsem jajongok annyi enyém vesztén.

Sőt érzem: jó volt bennük hinnem, és
Ők bomlásukban is békésen áldják
A teremtés nagy, szüntelen csodáját – –

1942

ALKONYATI ELTŰNŐDÉS

Hevertemben sűrű
Esthomály lep, átfon –
Már szemem se küzd, hogy
Benne valót lásson.

Beleréved szobám
Egyik szögletébe –
Életreggelemnek
Régmúlt idejébe.

Beh sokat is ígért
Az a régi reggel!
Mindent, ami csak egy
Szép, nagy élethez kell.

Csodás, nagy szerelmet,
Amely nem lebéklyóz,
Hanem föl-föllendít
Sok szép, magas célhoz.

Módot: lehessek jó,
Emberségre bátor,
Ki gázságot üldöz,
Igázságot pártol.

Tudjak népemért is
Dicsőt cselekedni –
Ami nevem hírét
A jövőbe zengi.

Utazhassam is, ha
Csábít Róma, Bangkok,
Avagy Kamerunban
Keresnék kalandot.

Álmokban tehát így
Dúskálhattam váltig.
Jó lett volna, ha csak
Fele is beválik!

De jaj, napom előtt
– Alig múlt a reggel –
Tartós ború: gond és
Baj terjeszkedett el.

Vihar is jött, utak
Ezrét elsüllyesztve –
Azóta is tör, zúz,
Hol közel, hol messze.

Tüze estémen is
Át-meg-átvillámlik.
Talán vége sem lesz
Világ pusztultáig.

Mit is kezdhettek még,
Időn, módon is túl?
Ilyen este útnak
Már senki sem indul.

Jobb is, ha így – látva,
Rám itt nem virrad nap –
Elgondolom: világ,
Maradj hát magadnak!

S hátat is fordítva
Álomnak, valónak,
Magamra huzintom
Haláltakarómat –

1943 elején

FARKASJÁRÁS ÉJSZAKÁJÁN

Tornácon állok, karácsony hetének
Éjféli táncos hófergetegében.
Hallok messziről kutyaugatást is,
Mint gyermekül rég, hogy falunkban éltem,
S ott merengtem így, jövőt váró lázban,
A hátam mögött a szülői házzal.

Beh jó is volt rég neked, régi gyermek!
Akkor még ennyi gőg egymásra nem tört –
Békés föld hátán, teljes, tiszta hittel
Várhattad Krisztust, várhattál jövendőt,
Míg a csendbe csak kutyák hangja zengett,
S a kántálóké, ahogy közelegtek.

De ha még olykor megborzongatott is,
Hogy látnod kellett: vér lepi a holdat,
Vagy beléd rémlett: azért orgonálnak
A kutyák úgy, mert farkast szimatolnak:
Csak párat léptél, s védelmet találtál
Félelmed ellen apádnál, anyádnál.

Rég találtál, de most, jaj, merre fordulj,
Ezerkilencszáznegyvennégyre várván,
Mikor már gyermek rég nem vagy, s reményjelt
Sem látsz sehol az ember éjszakáján?
Öldöklő fagy fú, könyörtelenül vad –
S érzed, hogy vacogsz, és hogy egyedül vagy.

Mert egyedül vagy, mint most annyi ember –
Egyedül fiad, lányod, feleséged!
A magatokért szorongás teléből
Nézhetitek a nagy feketeséget,
Amely ma rend, s ha megtörik is olykor:
Bomba zuhan a cinkos csillagokból.

Egy robbanás... s már azt is elfeledted,
Hogy ki voltál, feledték szertesztét szórt
Részeid is, hogy egyek voltak egyszer,
„Egyénül” nézvén ezt a szörnyűségtort –
Hogyne feledne hát, így szétesőben,
Akivel nem is voltál egy merőben?!

Emberfenevad les ma mindenünnen,
Vízmélységekből, földről, levegőből –
Les: nemcsak a nyílt ellenség, hanem sok
Olyan is, aki kedveskedve bűvöl.
Mosolyog rád, s korgóztól áthatottan,
Azt lesi: beléd hogy marhatna jobban.

Hát állj csak itt, s ha tetszik: festegessed
Egy boldogabb kor képeit magadnak.
De arra is légy készen, hogy ha élsz még:
Egy sereg rémség még mind rád szakadhat.
Percet sem érsz tán, hogy nyugodtan alhass.
Nem tudva: mikor tör zugodra farkas.

1943

VERS 1944 KÖZEPÉRŐL

Igen, igen,
Magam vallom: én már
Fakulgatok,
Napom lefelé jár.

De csak járjon,
Egy percig sem bánom:
Se zsák kincsem,
Sem egy szál virágom.

Erőm javát
A sors meg-megosztva
Leigázta,
Gondsárba taposta.

S most szegényen,
Kifosztva, megtépve
Bandukolok
Éjszakám elébe.

Nem bolygatom,
Ki s mi volt a vesztem –
Amit kaptam:
Önmagam kerestem.

A lázongást
Szintén abbahagytam:
Minden jól van,
Mondom, úgy, ahogy van.

Hogy vágyaim
Zátonyon rekedtek,
S körül a nagy
Dúlás mind veszettebb.

Hogy emberek
Állatnál garázdább
Módon egymást
Állattá gyalázták.

Hogy ez a kor
Csak vért, iszonyt ismert,
S követhettek
Milliók egy Hitlert.

Jól van, mondom –
Mint egy megigézett –,
De holtomban
Is majd szégyen éget.

A szégyen, hogy
Most éltem e korban,
S hogy e korban
Én is ember voltam.

1944

FORR A KATLAN...

Hát újra csak forr, s forr a szörnyű katlan
– Melynek tüze, úgy látszik, szakadatlan –,
Hogy lesnünk kelljen váltig, megriadtan:
Mi lesz még, ami belőle kipattan?
Talán a pokol tüzel szorgosabban,
Hogy főztjét, melyben minden bűn, baj ott van,
Ránk zúdíthassa háború-alakban?

Jaj, hogy tipródtunk, mennyi akaratlan,
S mégis segített véres iszonyatban,
Előbb is, már-már elvérezve gyakran!
S most kezdjük elöl alig ocsúdottan,
Egymásra rontva, szított indulatban,
Mert a gonoszság ma is hajthatatlan,
S vérnek kell folyni, folyvást, áradatban,
Amíg talán a föld is szertepattan,
S híre is vesz az idősivatagban,
Hogy valamikor, megújulva ottan,
Még feléledjen javult változatban?

Igen, de addig nem pusztul-e hatvan
Vagy több nemzedék is, mind biztosabban
Meghempergetve tűzben, vércsatakban?!
Oh, aki ránk még ilyent hozna, nyomban
Nyomorodjék meg, ahogy tette lobbán,
Mint biztos kéztől talált, veszett vadkan,
Fulladjon vérbe, kínba, átkozottan!

1945

NÉPEK KARÉNEKE 1945 TAVASZÁN

Új tavasz mozdul a dúlt földeken –
De most már aztán elég is legyen!
Ez a gazság, amit az emberen
Elkövettek: az utolsó legyen.

Láthassuk mind: az idő színt cserélt,
Pusztultat minden háborús herét,
Míg munkás küzdött erős béke véd,
Hogy fölszeghesse alázott fejét.

E förtelmes kort feledtesse más –
A dúlást váltsa föl az alkotás,
Aminek rendén rengeteg csodás
Műben bomlik ki, s győz a haladás.

Építsünk hidat, tudás-falakat,
Erősödhessék köztük a szabad
Gondolat, amely éltet, bujtogat,
Mint sugaras, friss, nyári virradat.

Így életünk is végül emberi
Élet lesz, bölcsebb rend egyengeti.
S a háború csúf, véres szörnyei
Nem tudnak többé megkeríteni.

1945

CSAK NÉHÁNY SOR...

Sz. Ilonának

Csak néhány sor, de benne mennyi minden!
Olvasom, hogy egy vak bombatalálat
Szétzúzta a kis, nyájas, dombi házat,
De hitedet nem – annak híja nincsen.

Hited magadban és az újrakezdés
Céljában eléd csodás terveket fest,
S dologra serkent – elcsodállak, kedves,
Kárvallottan is boldog és szerencsés!

Hívásod is vonz. Igen. Csak ne lenne
Nekem már minden olyan messze, messze,
Mozdulnék, hogy zord zugomból kitörjek.

Hogy akit egykor hitemben konoknak
Nem is egészen valótlannul mondtak:
Én tanuljak még hinni, hinni tőled!

1945

A BÉKE HARCOSAINAK SEREGÉBEN

Sokáig volt rend ezen a földön,
Hogy a tömeg harcba menjen, öljön,

Menjen mindig, ráparancsolt kedvben,
Ahová csak küldik – bárki ellen.

Menjen vakon, vesztegesse vérét
Tökés gazok önző érdekéért.

S apáink csak mentek is, s a vér folyt –
De most mi már azt zúgjuk: elég volt!

Zúgjuk, a föld békés milliói:
Nem akarunk háborúzva hullni!

Azt akarjuk, hogy békében élve,
Versenyezve haladjunk előre.

De vesszen mind, aki újabb ínség
S romlás árán gyarapodnék ismét.

Ezt üzenjük határokon által,
A békének egy-akaratával.

Ilyen szózat ekkora seregeknek
Az ajkán még eddig nem is zengett.

S ez a sereg még növekszik egyre – –
Győzelmünk már nem is lehet messze!

Mert mi is, mint tavasz – mely, ha megjön:
Győztesen zúg szerte hegyen-völgyön –

Csak győzhetünk, – ránk akármilyen törjön:
Tartós békét teremtünk a földön!

1946

ZÚDULJ FÖL BELŐLEM, KIÁLTÁS!

És mégse szorulj mellembe, kiáltás,
Zúdulj föl, még ha malomkönyi súllyal
Nyomna is le a sok gond, új meg új baj –
Törj utat minden akadály között.
S kiáltsd ki mind, mind, ami láz gyanánt ráz:
A bennem felgyúlt lázongást, dühöt.
A jajt, hogy néhány örült, gonosz ember
Az emberekkel mit művelhetett el,
Hogy azok egymást szédülten, vakon,
Öldösték, dúlták rettentő birokban,
Míg az egész föld vér lett, csupa rom,
S korom, köd lepi ma is vastagon. –

S a tiltakozást is kiáltsd ki nyomban,
Hogy e szégyennek semmi szín alatt
Megismétlődni többé nem szabad.
Az embereknek semmi kedvük újra
Öldösni egymást, vadul, háborúzva,
Élni akarnak félelmetlenül.
Hogy a munkás a műhelyben, a gyárban,

A földműves a mezőn végre bátran
Dolgozhassák, míg békének örül,
S így mutathasson a szellem is a
Jövőbe, mely már senkit sem ijeszt –

Nagy fennszóval ezt követeljed, ezt,
Zúgj átkot a múlt vadságaira,
Zúgj, kiáltás, mint öblös kürt szava!
Zúgj, üzd a ködöt, vérszagot a földről,
Alvókat ébressz, lázíts makacsul,
Míg végre, ha megszakadsz is, de győzől:
A köd fölött a kelő nap kigyúl,
S az avult régít fölváltja az új – –

1946

PETŐFI SZAVA

Sok száz évig csak gyúlt a szenvedés, gyúlt –
De nem volt hangja, messze hallható.
Így csak magukat gyúrhették az öklök,
S méreggé vált a torkokban a szó.

De egyszer jött a lánctörő: Petőfi,
Aki által a szó felszabadult,
S kizengte mind, amit az elnyomott nép
Szívébe fojtott zsarnokul a múlt.

Később ő vérben, viharban el is tűnt,
De csak a teste – szava itt maradt,
S más népekhez is elhatolva zúgja:
Szabadság, népjog és népakarat!

1949

EMLÉKEZÉS, FOGADALOM

Hogy megnőttél, sok népes terved, utcád
Hogy zajlik, lüktet, milyen lendületben!
Marosvásárhely, múltas, régi szállás,
De a haladás műhelye is egyben!

Több éve már, hogy nem kerestelek föl,
Habár volt, ami vonzott ide váltig: –
Hajdani, harcos irodalmi esték
Emléke – – család, mely munkát talált itt.

De közben ez-az mindig visszatartott.
Köztük: amiről nem is tudtam így még,
Mint most, hogy ím, itt szemlélődöm, és egy
Kedves, nyílt nőarc nem jó szembe, mint rég.

S ezt elgondolva, vad haragot érzek
Egy rém ellen, amely még csak lapulva,
S alattomban, de most is arra készül,
Hogy világunkat vérbe fojtsa újra.

E rém: a tőkés haszonvágy, az önzés –
Ez uszít folyvást ember ellen embert –
Háborút forral, gázkamrát eszel ki,
Ami nemrég is százezreket elnyelt.

Abban pusztult a kedves asszony: ő is,
Akit szótlánul éppen most idéztem,
S abban még több más barátom is, egy vak
S gonosz örület áldozataképpen.

Förtelmes kor volt! – undor s düh tüzelt, hogy
Ellene keljek, és nagyot kiáltsak: –
Nyers szavait a tűró tömegekben
Meggyúlt haragnak és tiltakozásnak.

De készültömet lehütötte mindig
A kétség: hol a szabad tér a szóra?
Szót, írást annyi fül s szem ellenőriz,
Hogy már az első hang torkomra forna.

Így csak lázongtam, rabként, ahogy ő is
Lázongott folyvást, amiről időnként
Be is számolt, még meg-megküldve egy-két
Új írását is, amíg meg nem ölték.

Mert írástervek s forradalmi tűz is
Bujtogatták – olvastam nagy regényét!
Az is hová lett? Mikor a pribékek
Elvitték őket, tudom, nem kímélték!

Ó, annyi mással, áldozata lett egy
Megszorult rendszer kapkodó dühének,
Nem érte meg, hogy a tömegek ajkán
Megzendülhessen a győzelmi ének.

Ők elvesztek – de szörnyű-szörnyű vesztük
Örökös vád lesz gyilkosaik ellen!
Emléke bennem is, mint eleven szén,
Parázslék, nem hagy elrenyhülni engem.

Sőt ez az emlék, érzem, megerősít,
S arra kötelez, hogy most megfogadjam,
Hogy szavamon át a tömegek hangja
Többször szólal meg s nyomatékosabban.

Hogy minden gazság, háborús uszítás,
Elnyomás ellen küzdök tiltakozva:
Ne ronthasson – mint most is Koreában –
Kis népre nagyobb, hogy rabságba fogja.

Milliók közt a haladást, a békét
Zengem holtomig, tőlük el nem állva –
Így gondoltam most, város, gazok által
Megölt lányodra: Hegyi Ilonára!

1950

EMBER VAGY TE IS?

„Ember” vagy te is. Furcsa! Nem is értem,
Hogy tarthatsz ilyen súlyos névre számot,
Aki megnyugszol, ha van mit zabálnod,
S legfőbb gondod, hogy hozzád gond ne férjen.

Különben tóled ég, föld összedőlhet:
Te meg nem rendülsz – eszmék forradalma,
Mely milliókat bujtogat rohamra,
Egy szikrácskát ki nem csihol belőled.

Lebzselsz a napon, duzzadó pocakkal,
Meg sem gondolva, hogy más él-e, vagy hal –
Korcs ember, akit csak önzése mozgat!

Mégis: nem aggaszt olykor, hogy világunk,
Amely most újul, végképpen reád unt,
S mint egy rongy férget, még ma eltáposhat?!

1950

GYŰLÉSBEN AZ IFJÚSÁGGAL

Gyűlésterem – – Telik lassan...
Bár még üres hely is sok van!
De bízunk – „a rendesebbek”
Rendre mégis érkezgetnek.
Így (csak késve, de nem későn)
Végre már az elnök is jön.
Jobbra-balra szétbólingat,
Számba veszi sorainkat:
Kik hol ülnek? – – Ifjak, vének?
Én középen üldögélek,
Nyomdászfjak, öregek közt,
Az elnökkel éppen szemközt.
Így figyelem, tanakodva,
Térünk-e már a dologra?
Mert öreges módon, vallom,
Este inkább ülök otthon.

Na, kezdjük is: – jelentések
Mondják el, ki miben késett,
Ki mit végzett becsülettel –
Segíteni hol kiket kell –
Jobban minek kell haladni –

Senki, semmi nem marad ki!
Majd, hogy ezek leperegtek,
Többen szóhoz kapnak kedvet.
Bírálatot önbírálat
Követ, ami nem is árthat.
Hiszen tudjuk: sok hibánk van –
Nézzünk szét hát köztük bátran!

E munkát az idősebbje
Kezdi bölcsen egyeztetve,
Hogy ez miért van, ahogy van?
Az miért nem lehet jobban?
S szavuk csupa jól megrostált
Bölcselkedés, megfontoltság.
Puhítás, hogy rá hallgassunk,
S majd aszerint is szavazzunk!

De most ifjú Opra elvtárs
Kel föl, – hangja teljesen más!
Bár kezdetben kicsit félszeg,
Minden üres szólást szétszed.
Végigbírál újat, régít –
Tudván, ezzel is csak – épít!

Utána meg Papp Erzsébet
Mondja tovább: mi hol éget –
Bírálja a vezetőség
Több „kényelmes” felelősét –
Bírálja a kultúrmunkát,
Amelyben több hézagot lát.
Lássuk be hát – ezzel végzi –,

Többeket ki kell cserélni,
S választásunk, amely most lesz,
Ehhez is jó alkalom lesz!
Alighogy ez elhangzott, már
A szót át is veszi Bot Pál.
(Elhallgatom, s szótól szóig
Figyelmem csak fokozódik!)

Elmondja, hogy mint biztatja
A szabadság ünnepnapja
– Amely itt van a közelben –,
Lendítsen ő is „a terven”!
Mefogadja hát itt nyomban,
Hogy munkáját ötven-hatvan
Százalékkal szaporítja,
Ahogy a Párt is tanítja.
Vállalja így is a részét
A nagy harcból a békéért!
A békéért, a jövőért,
Amelynek most nyitnak ösvényt,
Ösvényt nyitnak, utat vágnak,
Új utat egy jobb világnak!
(S látom: kész is minden harcra!
Csupa ifjú tűz az arca.)

Még utánuk Izsák Sándor,
Ilyés Lajos, Fink Jolán szól.
Elhallgatom, nézem őket:
Fiatalok, felkészültek!
Érzem, minden kis szavukban
Bizakodás, céltudat van.

Így dolgoznak az időnek,
Választásra így jelölnek.
Nézem – – s ahogy ülnek, állnak,
Hitük, hevük rám is átsap.
Belül is a saját régi
Tüzeimet érzem égni –
Régi dühök is megkapnak –
S mikor hívnak, hogy szavazzak:
Kelek, és új felgyúlással
Szavazok az ifjúsággal!

1951

SZÁMVETÉS MAGAMMAL 1953 VÉGÉN

A békét vártad, hirdetted váltig,
Míg háború dúlt, nyögtük éjszakáit –
A háború a népeket ma is
Fenyegeti – hát szólj tovább te is:
Hirdesd, idézd a békét mindhalálig!

1953

KIÁLTÁS A NÉPEK KÖLTŐIHEZ

Túlról most is sűrűn hangzanak
Felénk a gonosz, arra szánt szavak,
Hogy háborúval riogassanak,
Munkás békénkben háborgassanak.
Hogy mind, akik a jobbért küzdve élünk
– Jövőt építő, békés milliók –,
Megzavarodva, erőt veszelve féljünk,
S már holnapra se várjunk semmi jót!

Hát én magamért nem félek, de bennem
Forr a düh, s izgat, hogy a gazok ellen
Mi segítene, mit lehetne tennem,
Hogy üljenek el mind örökre, csendben?
Mert ha igaz is, hogy a félelem
Magamért nem bánt, van kit féltennem.

Van – hogy példát is mondjak hirtelen –
Egy asszony, aki sokat túrt velem,
Gyöngye létére sokszor volt erős,
Csúf gondjaimmal közei-ismerős.
A szűk család, amelynek tagjai
El is széledtek erre-arra, ki...

Az unokák: – Miklóska, Jutka meg
A még csak nem is látott kedvesek.
S a legkisebbünk: a csöpp Klárika –
(Neki is bombát szánt Amerika?)

Hát őket féltem, s féltek így tovább
Minden Miklósát, Jonikát, Ivánt,
Florikát, Szonyát – kicsit és nagyot,
Akikről jóság, emberség ragyog,
Népeket, akik háborút gyűlölnék,
S békésen lagnák mindenütt a földet,
Dolgozva, nyíltan, becsületesen,
Hogy az élet mind szebb és jobb legyen!
Féltem a jövőt, és féltem a múltat,
A múlt értékes hagyományait,
Városait, képeit, szobrait –
Mind, amit egy új dulás tönkrezúzhat!

Mondom: ezt mind, mind féltem én, miközben
Tüzel a vágy, hogy szóljak, cselekedjem,
Valamit, amin megtörnék a gazság,
Sötét szolgálói erőt vesztenének.
De mi juttatna mindehhez manapság?
Amit én tudnék? – – Tán egy ritka ének?
Egy gyújtó, nagy vers – – ellenállhatatlan –
Amelyben minden dühöm, vádam ott van –
(Mert bennem ebből feszeng, forr tömérdek!)

Igen – – ez, ez – – ha szavam, csodamódra,
Úgy szólalhatna, hogy világra szólna,
Versem talán nem zendülne hiába!
De számíthat-e szélesebb hatásra,

Ha csak így szólhat, ahogy tud? S hiszen
Kis népem nyelvét is csak kevesen
Értik... De nem, nem tűnődöm ezen!
Eszembe jut tengernyi virágpor,
– Viszi a szél –
S termékenyülést idéz elő távol!

Hát versem is repüljön mint virágpor,
Gond nélkül, bátran, s ahová elér:
Mondja el mind, ami most bennem él.
Hátha helyenként kész lesz valaki
A szót felfogni, s tovább mondani!
S onnan is megint valaki tovább
Meg tovább – – országhatárokon át,
Míg felfogja sok ezer jó barát!
Mert minden igaz költő az: barát!
Sőt a többivel szinte egy család!
S én pedig (aki köztük egy vagyok)
Most éppen a költőkre gondolok!

S költők, írók, én egyet gondolok:
Nektek kell egyszer nagyot szólnotok,
Úgy, hogy egyszerre egyet mondjatok!
(Ami ez egyben nem is lenne nehéz, mert
Igaz költő háborút nem idézhet!)
Mondjátok tehát mind, mind: béke kell!
Az emberiség békét követel!
... Hogy ezt egyszerre tenni nem lehet?
Emlékezzetek: nemrég volt eset,
Amikor több száz millió egy percben
Egyszerre állt meg, hogy egy-érzelemben,
Egy halottnak hallgatva tisztelegjen!

Hát én hiszem, hogy az a perc, amely
Egyszerre felgyújt, itt is van közel!
Ezt a percet (ha nem valami más)
Meghozza egy közfelháborodás,
Amit a földön az uszítók egy újabb,
Az eddigieknél is elvakultabb
Kihívása kelt, s ver magasra fel –
Az lesz a jel!
A felhívás, hogy most kezdjétek el!

S ti mind itt, mind ott hamar felocsúdtok,
S mint összekapcsolt szirénák szava,
Szavatok is mind egyszerre megindul –
S szóltok, tengeren innen, tengeren túl,
Olyan elszántan, ahogy még soha!
Szóltok, s ahol – mint hazánkban is – egyként
Békét akarnak nagyok, kicsinyek:
Ti is a békét zengitek, s a gyengét,
Az ingadozót erősítitek.
Szóltok – – de ahol a megrögzött gonoszság
Támadást készít, újabb szörnyűséget,
Megmutatjátok szándékai mocskát.
És ellenállást hirdettek a népnek –
Hirdetitek: a háború veszett vad:
Csak pusztíthat, de semmit meg nem oldhat!

Így szóltok – – nyíltan, ha lehet... s ha nem:
Csak vigyázkodva, titkolt helyeken.
Szóltok szájjal – – szórt lapokon, betűkkel –
S minden más módon – nem rettenő kedvvel –

Hogy sikerüljön kitűzött munkátok,
És a támadók tervét zavarjátok!
Zavart keltsetek, lázítgassatok,
Míg rádöbbenek a gonosz vakok,
Hogy cinkos agyuk akármit kohol,
A nép sehol sincs mellettük, sehol.
Sőt ezután meg is járhatja könnyen,
Aki bármit kezd a népekkel szemben:
Embert uszít fegyverrel ember ellen!
... Terveikkel hát el is tűnnek csendben!

1954

ROBBANTANAK, HOGY ÉPÍTHESSENEK

Beszorult a szűk völgybe a meleg!
A portól szürkék földek, emberek –
Fiatal s öreg lomhán ténfereg.

A fürgébb kéz is éppen csak mozog.
Pedig sietős volna a dologi
Ezek éppen a fő munkanapok.

Nagy baj is volna, ha e földeken
Most minden égne, csak a munka nem,
Amikor már-már az ősz is jelen!

S még nagyobb baj, ha ez a lomhaság
Tartósan éppen most tapadna ránk,
Amikor újul szerte a világ!

De amíg ezt magamban forgatom,
Robbanás dördül túl az ormokon –
Rá riad is itt az igásbarom.

– Hídépítők... – szól közel egy öreg –
Robbantanak, hogy építhessenek!
... S ím: serénykednek itt is a kezek.

A példa jól hat. Serkengetve szól!
Rá a völgy is már tettel válaszol –
Az egész egy nagy, nyüzsgő hangyaboly!

Engem is mindez megelevenít –
S míg ég a munka kereken megint,
Én is mozdulva figyelgetem itt
A haladás érlüktetéseit – –

1954. szeptember eleje

MESTER?...

Mester! szólít meg egy-két fiatal.
S én nem ellenzem – úgyis sok a baj!

Teljék kedvük, ha éppen azt hiszik,
Hogy kedvességük nekem jól esik.

Sőt, ha akarom, akár hiszem is,
Hogy mértékük nem teljesen hamis.

Mert ki a mester, ha nem az, akit
Holmi hízelgés meg nem tántorít?

Aki mindennel számol emberül,
Értékén felül hűhót sem becsül.

Aki már tudja: egy-egy szó mit ér!
(Alig többet sokszor a semminél.)

Másrészt egy jót-is-ócsárló pimaszt
Tovább csak egy szófricskával riaszt.

Okultan szemlél holtat, elevent –
Címzés, hír neki keveset jelent.

Így volnék mester én is, aki már
Mesterhez méltót aligha csinál.

Csak még felétek int, fiatalok:
Ti mozogjatok, és haladjatok!

1957

MILLIÓK SZAVÁVAL
EMLÉKEZVE 1944. AUGUSZTUS 23. NAPJÁRA

Ma hangomat ezrek hangjának érzem.
Milliók szava ma az én szavam,
Míg elmondom, hogy egy napján az évnek
Szívünk nem lehet néma, hangtalan.

Mert előbb úgy volt, hogy nem volt szabadság,
Sem béke, de volt néhány dúlt agyú
Császár s király, majd „vezér” – ők taposták
Létünket vérbe, s ölt a háború.

Mert kellett nekik s bennfentes haduknak,
Hogy köztünk minél több zavar legyen,
Mert míg harcaink minket megosztottak,
Ők tobzódhattak rajtunk dőlyfösen.

Így dőlt a harács, gyúlhetett a tőke
A hatalomban részesek kezén,
Hogy dagadhasson ezek hetyke gögje
Szerte a földön, vakon, könnyedén.

S ez a vakság falnak is vitte őket,
Hogy megtörjenek ezen a falon.
S élénk egyszerre példaképpen nőtt egy
Döntő erejű, ifjú hatalom.

S e hatalom azt példázza előttünk,
A békéért hogy kell megküzdeni,
Ha más is a nyelvünk, azért ne törjünk.
Egymás ellen, egy föld gyermekei.

Örüljünk együtt szabad életünknek,
S ha így építjük a közös hazát,
Testvérekként emel magasba minket
Az erősödő Népköztársaság!

1959